

ZGODNJA DANICA.

Katolški cerkveni list.

Vrednik: Dr. Janez Krizostom Pogačar.

№ 4.

V Četertik 25. Prosenca.

1849.

Kratki premislili

iz s. evangelija za četrto nedeljo poraz-
glašenji Gospodovim. (Mat. 8, 23—27.)

Vsak čudež Jezusov ima duhovin pomen, posebno pa čudež, ki ga je sturil v viharji na morji. Ta čudež nas uči, da smo srečni, če imamo v vsih stiskah in nevarnostih svojiga življenja Jezusa pri sebi, in če v vsih potrebah njega na pomoč pokličemo.

Cel dan se je Zveličar trudil in učil, hudiče izganjal in bolnike ozdravljati. Pozno zvečer je že bilo, in veliko ljudi je še za njim vrelo; utrujen zapove, ga v čolnu unstran jezera prepeljati. „In je stopil v čoln, in njegovi učenci so za njim šli“. Zdelan in utrujen po svoji človeški naturi je kmalo terdo zaspal. In ne dolgo, kar vstane strašan vihar, in valovi so čolnič pokrivali. Učenci v velikim strahu stopijo k njemu, ga zbudé in pravijo: „Gospod otmi nas, poginjamo“.

Mar Jezus ni vedil, preden se je v čoln podal, ali preden je zaspal, kakšna nevarnost na morji jih čaka? Gotovo je to dobro vedil; pa to se je vse po njegovi vsigamogočni volji zgodilo, da je svoje učence in vse kristjane v veri in v zaupanju do njegove vsigamogočnosti in skerbne ljubezni potrdil; pa tudi dolžnost pokazal, da kamor se je on podal, se morajo tudi oni za njim podati.

Zveličar je šel v čoln, in se je podal med gromeče volove divjiga morja; njegovo celo živ-

ljenje namreč je bilo valovito morje britkiga terpljenja. Njegovi učenci so šli za njim v ta vihar, če tudi morebiti niso mislili, kolika nevarnost in koliko terpljenja jih tukej čaka. Tako mora vsak kristjan, kateri za svojim Zveličarjem hodi, le trud in terpljenje, žalost in britkost pričakovati, dokler na nestanovitnim morji tega življenja vesla. Zato pravi s. Avguštin: „V tem življenji veslamo, kakor čez morje. Ne manka se vetrov in viharjev, kateri nas napadajo; naš čoln neprenehama valovi skušnjav od strani tega svetá pokrivajo“.

V svojim življenji imamo neizrečeno veliko hudih in nevarnih skušnjav, s kterimi nas zapeljivi svet moti; pa eden izmed nar bolj nevarnih zapeljivcev je tisti, kateri nas uči, da kristjanu na tem svetu ni treba terpeti, ne se premagovati in zatajevati, temuč da naj se veseli, in da naj si ne krati nobene sladkosti, katero mu kakorkoli na del pride. Hudi valovi posvetniga veselja, posvetne sreče so že marskteri čolnič, to je že marsktero dušo v brezno pogubljenja potopili.

Ali kristjan po tem takim nima nobeniga veselja, nobene tolažbe več na tem svetu? O pač! Če viharji nadlog in terpljenja čolnič naše duše tudi po valovih semtertje mečejo, če ga tudi neprenehama v globočino brezna žugajo potopiti, nikar ne obupajmo, ker vemo, da je Jezus pri nas, ki v našem čolniku spi. — Učenci Jezusovi so bili v velikim strahu, bali so se smerti in že so mislili, da so zgubljeni, Gospod, pomagaj nam, so klicali,

otmi nas, ker že poginjamo, se že potopujemo. Ta njih prevelik strah je prišel iz premajhne vere in iz preslabiga zaupanja v Jezusa. Le kjer vere in zaupanja v božjo pomoč zmanjka, tam je boječnost in strah, tam je obupanje. Zato pravi s. Avguštin: „Če valovi skušnjav naš čoln pokrivajo, to pride od tod, ker je Jezus, to je vera, v nas zaspala. Zbudi ga. Ko se Jezus zbudi, tvoja vera se predrami, takrat vihar tvojiga srca ne bo več pretresal, ker bo tvoja vetrove in valove premagala. Zakaj ste boječi, vi maloverni?“ Lepo govori na te besede Jezusove sveti Hilari, rekoč: „Če Jezus pri tej priložnosti svojim učencem boječnost in pomankanje vere očita, se zgodi zato, da nas vedni spomin tega očitania opominja, da se tisti, v katerih vera v Jezusa čuje, vsih viharjev tega sveta nič nimajo bati“.

Varovajmo in zaupajmo toraj v Jezusa v vsih nevarnostih in stiskah tega življenja, in če nas vendar boječnost in strah hočeta opasti; pokličimo Zveličarja, ki je vsigamogočin in usmiljen, recimo mu: Gospod, otmi nas! Kmalo bo zapovedal vetrovam, in tiho bo postala. Pokličimo, zbudimo Jezusa, kadar spi v našem srcu, to je, kadar je spomin na njega v nas ugasnil. „Ker Jezus spi, divjá morje“, pravi neki duhovni učenik, „je pa Jezus zbujen, je morje mirno. Če Jezus v nas ni zbujen, če vera, če ljubezen v nas ne živi, smo podverženi strastim, ki nas v žalostin nepokoj in v narvečji nevarnosti pripravijo; če je pa Jezus v nas zbujen, če vera v nas živi, če ljubezen gorí, je mir in veselje v svetim Duhu v nas“.

Srečno in stanovitno toraj veslajmo skoz viharje in valove tega življenja z živo vero in trdnim zaupanjem v Jezusa, ki je vedno pri nas; kmalo, kmalo bomo priveslali v srečno zavetje večniga miru, ker bodo potihnil na večno vsi viharji in vse terpljenje. Jezus bo zapovedal vetrovam, in velika tiho bo postala. Potočnik.

Oglas

škofov Primorsko-Krajske cerkvene okrajne v Ilirskim kraljestvu pri Avstrijskim ustavnim državnim zboru v Kromerizu.

Poslovenil J. Volc.

Visoki državni zbor!

(Dalje.)

V. Presoditev spretnosti ali zmožnosti duhovnov k dosegu kake fare po od države zapovedanim v letu dvakratnim farnim spraševanj, kakor tudi od državniga vladarstva podeljeno sprostenoje od ponovljanja tega spraševanja je očitno seganje deželске vladije v cerkveno škofovsko vladarstvo, kterimu samó gre presoditi, če imajo novo posve-

čeni duhovni, ki iz duhovšnice stopijo, tudi spretnost v dušni oskerbi pomagati, uni pa, ki že delj časa v dušni oskerbi služijo, če so zmožni vse farne službe in dolžnosti spolnovati, te duhovne za to poterditi, ali pa jih od tega zaderževati; zakaj dušna oskerba je služba in dolžnost cerkve, ne pa deželske vladije, in le cerkev zamore in ima pravico, prav presoditi zmožnost svojih duhovnov, če so vstani njene službe opravljati, in jo izreče po besedah Tridentinskiga zbora po svojih prednikih, škofih, kterim samo tudi gre, duhovne v cerkvene službe postavljati, kakor tudi od njih jih odstavljati; le škofam gre razsoditi, kterim duhovnam se sme verni poduk v šolah zročiti, ali če je treba, iz šol jih odpraviti. Deržavno vladarstvo je z dušno oskerbo in z vernim podukam v šolah le v te zadevi, kakor z vero in cerkvijo sploh, kteri pa zavoljo tega, ker ste nar boljši podpori deržav, še niste deržavni naredbi. Če pa bojo svojostalnim dušnim oskerbnikam tudi nektare deželske, z njih poklicam združljive službe odločene, bo od škofa poterjena zmožnost duhovna k svojostalni voditvi dušne oskerbe že vendar tudi zadostno porošstvo dajala, da je vstani tudi une deželske opravila po godi vravnati.

VI. Nihče ne tají, da je prenaredbe šolskih reči po kmetih, sosebno mnogostranskiga podučanja šolskih otrok in perpravljenecov učivne službe, kakor tudi pomnoženja tukejšnih še ne po vsih farah obstoječih šol, in boljšiga plačila učnikov treba; vsakteri pa tudi vidi, da je nizka stopnja, na kteri ljudske šole po deželi skorej povsod stojé, tudi dosihmalnemu zaničljivimu plačilu šolskih učnikov po kmetih perpisovati, ktero plačilo boljši glave pred učivno službo bolj oplasiti, kakor k nji vleči zamore; od druge strani pa, da se dosihmal niso dale marsiktere po kmetih prav potrebne šole napraviti, je tudi v Avstrii (če se Lombardiško-Benečansko kraljestvo izvzame) dosihmal še zmirej obstoječi in na nobeno pravično podlogo vterjeni, močno stiskajoči postavi perpisovati, da namreč morajo farni patroni in zemljiške gosposke za zidanje in perpravljanje šolskiga poslopja skladati, zatorej se ti prav velikokrat in po navadi le bolj zavoljo nepremožnosti zneske za zidanje plačati, narejanju novih šol nasproti stavijo.

Ako se tedaj zavoljo boljiga ljudskiga zučenja vošiti mora, da deržavno vladarstvo za permerjeno pomnožitev tukejšnih ljudskih šol, za boljši plačilo in obsirniši zučenje šolskih učnikov potrebne denarne pomočke perpravi, in za narejanje potrebnih šolskih poslopij bolj permerjeno postavijo da: vendar ne bo nihče, kdor z ljudsko srečo prav misli, ločitve šole od cerkve poterditi mogel, kakor je po izdelanim načertu šolskih reči v Avstrii, in

še bolj po razglašeni, v Dunajskih novicah natisnjeni, ministerski razlagi namenjena. Cerkev je in ostane prava odgojilnica ljudstva, ona mora tedej pred vsim svojo sveto pravico do odgojitve in do učitve varovati, in ne more nikoli dopustiti, da bi se ji, uterdnici ljudske šole, tista vzela, in ona se ne sme v ljudskih šolah le na samo podelitev kersanskiga nauka zamejiti dati, ker s tem samo ni še kersanska odgojitev dokončana, in kersanski nauk bi utegnil po kakim drugim vteku brez vsiga sadu ostati, ko bi se šola čuji dušniga oskerbnika v fari odtegnila, in ko bi škofijstvo per zučenji perpravljencov za učivno službo in per postavljanji šolskih učencov nič govoriti ne imelo. V tej reči morate država in cerkev združeni skupej ravnati, ker se prava zučenost le na podlogi vere misliti da, in le pobožna odgojitev je zglatnjek in porošstvo pokoja, reda in postavnosti v državljanski družbi; toraj tudi memo tega, da bi ljudstvo do šol, ki bi bile duhovski čuji odvzete, nobeniga zupanja ne imelo, bi država sama in prav kmalo gotovo močno obžalovala, ko bi si mogla očitati, da je hudimu duhu časa, ki si neutrudama perzadeva, mladosti kersanstvo vzeti, in ljudstvo razvujzdano storiti, k očitni škodi prave ljudske sreče roko podajala, namesti da bi ga bila z vso močjo zatirala.

VII. V lastnim oskerbljevanji cerkvá, duhovskih oseb in družb stoječe zvirno premoženje je bilo že odnekaj v teh krajih tako majhno, da je moglo veliko število duhovskih vžitnij, kakor tudi veči del kloštrov ali popolnoma, ali pa iz dela iz verne denarnice obdaranih biti. Kar pa so po dani postavi 7. Kimovca 1848 desetine in zemljiške pravice vzdignjene, so še te redke duhovske vžitnije, ki so dosihmal stanu permerjene, nikakor pa bogate dohodke pernašale, v svojim donesku tako močno padle, da zdaj še toliko ne veržejo, kar bi bilo duhovskim vžitnikom k njih obstaji potreba, in da je vprašanje, če bojo dušni oskerbniki v marsikterih še obstati mogli, če ne bo kmalo odškodovanje vzdignjenih desetini in zemljiških pravic po godi razsojeno in speljano. Če je pred, kar bi se komaj misliti dalo, vender kdo bil, kteriga je po tukajšnjim cerkvenim premoženji mikalo, bi mu vender mogel ves tak mik preiti, če na sedajnje cerkveno premoženje pogleda, in prepričanje bi se mu moglo vsiliti, da bi še clo marsiktera fara naravnost nehati mogla, ko bi se še po tem majhnim seglo, kar ji je še zemljiša ostalo.

Med tem ko cerkev s pogledam na Tridentinski zbor (Seja 25. pogl. 12.) močno potoževati mora, da je visoki državni zbor enostransko, in brez vsiga poprašanja Apostolskiga stola sosešno duhovske desetine vzdignil; se mora popolno odsko-

dovanje za enostransko vzdignjene desetine in zemljiške pravice in hitro pot tega odškodovanja tirjati, in očitno glas povzdigniti zoper vsako drugo enostransko seganje po tem malim v zemljiši obstoječim in drugim premoženji, ki je še cerkvam, duhovskim osebam in družbam ostalo, od kteriga premoženja se ravno taki davki opravljajo, kakor od premoženja družih ljudi, in sprostenje od njih se ne tirja; zakaj ta majhni ostanik tukajšnjiga cerkveniga premoženja ne pride od deržave, ampak od daril, zadnjih volitev in od družih pravičnih strani, je velikokrat s svetimi dolžnostmi obteženo, ki morajo spolnjene biti, in deržava nima do njega veči pravice, kakor do premoženja družih ljudi, vender pa ravno tisto dolžnost, cerkev ravno tako varovati, da nihče v njeno posestno pravico ne sega, kakor vsakteriga človeka v njegovim posestvu. Zato bi pa tudi farne srenje komej molčé gledale, ko bi se njih dušnim oskerbnikom še ta majhni semtertje le iz dobrotnosti srenj izvirajoči ostanik njih dohodka odvezel, in ko bi se farnim srenjam morde še clo žalostno pred očmi odperlo, da bo treba za novo plačilo svoje farne duhovšine skrbeti.

Ker v teh krajih le meniški ubožni klostri, ki v dušni oskerbi in tudi v očitnim podučenji koristne službe opravljajo, in nekteri nunski klostri obstoje, ki se s podučenjem in odgojitvijo ženske mladosti prav koristno pečajo, in so večidel iz verne denarnice obdarani; toraj bi utegnulo toliko menj potrebno biti, zoper poskušbe enostranskiga vzdignjenja kteriga zmed teh kloštrov očitno govoriti, kolikor veči pravico cerkev ima, še clo nove duhovske družbe moških in ženskih napraviti po enaki meri družbine svobodnosti (prostost družbe narejati), ki je po državni ustavi vsim državljanam podeljena.

(Konec sledi.)

Anton Martin

po milosti božji Lavantinski škof pozdravim vse verne, ter Vam mir Gospodov ino vse dobro za novo leto želim.

Žalostne ino vesele prigodbe Vam oznaniti imam, prelube moje ovčice, da se v kersanski ljubezni med seboj razveselite z veselimi, pa tudi z žalostnimi žalujete. Rim. 12, 15.

Gotovo ste že slišali, kako je sovražna derhal hudobnih in nepokojnih ljudi, ki so po vsih deželah Evrope razstavljeni podirati pravice ino sveto vero zatirati, tudi našiga svetiga očeta Pija IX. gerdo imela in nadlegvala, ker so se njih malopridnim napravam čerstvo vstavljali. Nesrečne prekučije ljudje so tudi Rim, poglavitno mesto katolicanstva naredili jamo razbojnikov, so clo prebivališče papeža z morijo okervavili ino njih nar zvesteji

lužavnike ali pomorili ali na ptuje pregnali. Nehvaležniki, ktere so papež Pij IX. v svoji veliki ljubezni iz ječe popustili, ino jih izprostiti (svobodne storili), so jih zdaj prav za prav kakor jetniki kovarila, ino clo v njih stanovanje strelali, ker niso hotli vse po njih razpušeni volji storiti. Svojiga življenja si ne svesti, so raji po sveti Katarini tisto noč iz Rima pobegnili, kakor bi bili hudobnim puntarjam krivične in pregrešne naklepe spolnili, ktere so hotli z papeževo pomočjo napraviti v škodo svete katolske cerkve.

Še prej ta dan so enimu gospodu, kteri jih je obiskal, papež djali: „Bog svojo cerkev skuša v nje poglavarji ino v nje udih. Veliko plevela je v vinogradi Gospodovim, kteri se mora izruvat. Izgodi se volja božja! Naj izročijo kamor pridejo, vsim škofam ino vernim kristjanam, naj za me molijo; naj nesó vsim moje pozdravljenje in pa moj blagoslov“. Na pobegi so nastopnik svetiga Petra sveto katolsko cerkvo na grobi apostelnov klečé Bogu priporočili, ino so se podali iz Rima na žalostno pot v Neapolitansko zemljo. Pija VI. in Pija VII. so svoje dni vunajni sovražniki iz Rima po silim odpeljali; Pija IX. so pa domači po svojim grozovitnim djanji izgnali, gerdi ljudjé, kterim so toliko dobriga storili, ter jih preveč osvojbodili. Oče miru so mogli izbežati za to, ker niso v krivično vojsko nad naše privolili. Dopolnilo se je nar viši Poglavarju Kristusovimu prerokvanje križa (de se jim križ od križa poreče). Križ nam kaže ljubezin, in za ljubezin je Pija IX. njih lastno ljudstvo zdaj križ podalo, križ terplenja ino bridkosti.

To žalostno djanje sedajnih hudobnih Lahov, de so svetiga Očeta posilili iz svojiga svetiga sedeža pobegniti, nam priča grozovitost sovražnikov naše svete vere, ktero bi radi zaterli; ter mislijo prej nar viši Poglavarju katolske cerkve svojbodno oblast vzeti, potem pa z njimi po svoji spačeni volji ravnati. Bojo verne od nar viši Pastirja ločili, bojo lahko tudi katolsko čredo razkropili; zakaj pisano je: „Vdari pastirja in ovce se bojo razkropile“, de jih bojo dereči volki raztergali. — Ta solz vredna prigodba nam pa tudi pokaže zapeljaniga ljudstva prečudno slepoto, de verje in zaupa svojim sleparjam, nesrečne jame pa ne vidi, ktero mu koplejo, ker za njimi potega, Papeža pa zapusti. To pa tudi vsim pravovernim katolčanam na glas velí, naj molijo za Papeža in za sveto katolsko cerkvo, ki z svojim nar višim Poglavarjam terpi.

Res potreba je, de Boga vsi skupej prav v solzah prosimo, naj sovražnike naše svete cerkve poniža, ino njim svoje ljube neveste v oblast ne da, kteri nam žugajo, našo sveto cerkvo stiskati, pravo sveto vero zatirati ino vse zveste služabnike božje gerdo preganjati, kteri jim niso po volji. Bojo

oni po sveti gospodarili, bo svojboda (frajost) naše katolske cerkve v železji; zakaj oni so ljudjé brez Boga. Kjer pa božjiga Duha ni, tudi ni prave svojbode ali prostosti. II. Kor. 3, 17.

Dobri, pridni otroci so si v velikih skerbih, kjer ni ljubiga očeta doma; tako dolgo za njih molijo in Boga prosijo, de pridejo srečno zopet nazaj. Tudi mi hočemo prav po otroško za papeža Pija IX., ki so nas vsih duhovski oče, tako dolgo moliti, de se bojo srečno ino veselo spet na svoj Rimski stol povernili, ino nam kakor rajni papež Pij VII. ljubi mir prinesli. Tako so molili prvi kristjani v Jeruzalemi neprenehama za sv. apostelna Petra, kteriga jim je bil hudoben Herodež vzel in mislil umoriti. Angel Gospodov je prišel, je rešil svetiga Petra iz sovražnih rok, ter ga srečno v sredo ljube čede nazaj pripeljal, ktera je toliko serčno za-nj molila. Djanj. ap. 12, 1—11. Naj pripelja angelj prijatelj tudi svetiga očeta Pija IX. na Rimski apostolski sedež skoraj nazaj, kteri sedež je serce vsih pravovernih kristjanov. Molili bomo torej po vsaki pridgi molitvo za Papeža, dokler bo dober Bog naše ponižne prošnje vslišal.

(Dalje sledi.)

Zakonski zadržki.

Spisal Peter Hieinger.

V zdajujim času, kjer se vse bolj na prostost obrača, je med drugim tudi nauk od zakona bolj obilno in na tanko razlagati potreba; posebno so zakonski zadržki, ki obširnejši nauk tirjajo. Sledeči spis naj v to nekoliko služi.

1. Kaj je zakon?

Zakon je velik zakrament, velika skrivnost v Kristusu in v cerkvi“ piše sv. Pavel. Te besede dajo razumeti, de je zakon vse kaj družiga, višiga, kakor si pa po navadi svet misli. Svet po eni strani v zakonu ne vidi družiga, kakor pomočnik, pozemeljsko hišo kviško obderžati, se za to življenje preskerbeti; po drugi strani pa mu je tu le pot, želje spačeniga mesa nasititi, ali saj si deležev ali erbov za tačasno blago prirediti. Ali kaj več katolska vera v zakonu kaže. Je to zveza dveh oseb ali peršon razniga spola, ne le za kak čas, ampak za vse svoje dni, ne le za to in drugo službo, ampak za tesno edinost vsiga življenja storjena. Zakon nima le kaciga nizkiga, časniga, od človeka sklenjeniga konca, temuč nar viši, na večnost obrnjene, od Boga stvarnika samiga postavljene namene. Zakon se sicer po telesni strani vstavlja na raznost spola in v nji ležeče hrepenjenje po združenji; v njem je sicer tudi pogled na pozemeljsko hiševanje in k temu potrebno pomoč obrnjen; po dušni strani pa je vložen na vzajemno ljubezin moža in žene, po kteri se eden drugimu

popolnoma dasta, eden drugimu posebno v duhovni prid pomagata, in za izrejo otrok v božjim strahu in k večnemu zveličanju si skerbno prizadevata. Po takim je zakon lepa podoba zaveze Kristusove s cerkvijo; kjer mož ljubi svojo ženo, kakor je Kristus cerkev ljubil, in je sam sebe dal, da bi si pridobil cerkev brez madeža in graje; in kjer je žena možu vdana in podložna, kakor je cerkev Kristusu pokorna. Vse to bi pa zakon ne mogel biti, ako bi ne bil s posebno božjo gnado posvečen, ako ki ne bil zakrament; s tako gnado ga je pa obdaril, v tako vrednost povzdignil Kristus, nebeški ženin čistih duš in cele svete cerkve. Znano bi se po vsim tem reči, da misel, ki jo svet od zakona ima, je podobna vodi, ki so jo hlapci na ženitnini v Kani v verčje zajeli; pomen pa, ki ga cerkev zakonu daje, je enak dragimu vinu, kteriga je bil Gospod s čudam za svate pripravil.

2. Kaj so zakonski zadržki?

Ker je zakon tako sveta reč, je očitno, da se ne more kakor si bode skleniti, da ne sme per njega naredbi nič taciga vmes priti, kar bi bilo njegovimu namenu, njegovi svetosti nasprot. Lahko se zgodi, da per osebah v to zvezo namenjenih kaka potrebna lastnost primanjkuje, ali da je kaka nasprotna okoliščina na poti, da se tedaj zakon ne more po redu skleniti. Čez leto pa razložijo posebne postave, ki so zastran sklenitve veljavniga zakona dane. Vsak uzrok, zavoljo kteriga se zakon ne more poredunastopiti, ali zavoljo kteriga je po postavi prepovedano zakon nastopiti, se zadržik zakonski imenuje. Nekteri teh uzrokov so taki, da zakon po vsaki strani skleniti branijo, in da, ko bi tudi že sklenjen bil, zveza nikakor nič ne velja, tedaj je vsa družba takih oseb le razdreti; taki so razdiravni ali ločivni zadržki. Med te se štejejo: prejšnja in s smertjo ne še ločena zakonska zveza z drugo osebo, bližno znanstvo ali zlahta, druga, nekeršanska vera itd. Drugi uzroki, zavoljo kterih je zakon skleniti prepovedano, niso sicer tako važni, da bi zakon per njih celo veljati ne mogel, pa vnder branijo ali zavirajo, da se brez greha skleniti ne more; taki se imenujejo zaviravni zadržki. Med temi so: prepovedan čas, zaroka ali očitno na znanje dana obljuba dveh oseb se v zakon vzeti itd. — Na postave od zakonskih zadržkov se v katolški cerkvi tako terdo derži, da se le v nekterih posebnih okoliščinah, in le iz važnih uzrokov prijenjati, in odveza ali dispensa dovoliti zamore.

Dan današnji nekteri že sicer malo porajtati hočejo na zakonske zadržke; zdi se jim, da to niso v drugo kakor v naganjanje človeku, ki bi si rad po svoji volji zakonsko družbo našel; ali celo

pravijo, da so le dani denar komu izpuliti, in da če se le nekaj plača, vsi zadržki nehajo. Takošni ne razumejo, kako svet stan je zakon, in jim torej tudi ne gre v njih misel, da bi kaka postava njih volji smela na pot stopiti. Naj prevdarijo po keršansko, in bodo drugač od takih zadržkov mislili; spoznali bodo, da postave zastran zakona dane nočejo družiga, kakor srečne in svete zaveze, in resničin prid človeškiga družtva.

(Dalje sledi.)

Zgodbe katolške cerkve.

Spisal Peter Hicinger.

(Dalje.)

Časi pred Kristusam.

Pripravljanje na Odrešenika in njegovo cerkev.

Od začetka svetá 4000 let pred Kristusam do njega rojstva.

8. Poklic Izraelskiga ljudstva, postara Mojzesora.

V Egiptu so se jele izpolnovati obljube, ktere je Abraham od Boga prejel bil; njegov zarod se je po dvanajst sinovih Jakobovih nezmerno pomnožil; ali duh Abrahamov ni ostal v tem ljudstvu. Imenovalo se je Izraelsko ljudstvo, in da bi Bog njegov pogled in njegovo upanje zopet v se obernail, ga je dal terdo in hudo stisko po Egipťovskih kraljih Faraonih čutiti. Zatirani Izraelci otroci so jeli v Boga klicati, in on jim je poslal Mojzesa ko rešenika iz ptuje sužnosti. S čudeži se je Mojzes skazal božjiga poslanca, in med velikimi znamenji je l. 1491 pr. Kr. peljal Izraelce iz Egipta. V strahovitnim veličanstvu je Bog na gori Sinajski ljudstvu dal postavore vere, in jo je s svojim perstam v kamnitne table zapisal, da bi se tudi globokeje v serec vtisnila; pristavil je zraven svoje obljube na spolnovanje in svoje zaganja na prelomljenje postave. Vsa postava je služila v to, božje kraljestvo na zemlji ustaviti; ne samo v duhovskim, tudi v deželskim se je Bog imenoval Gospod in kralj Izraelskiga ljudstva. On — to je bil glas postave — je edini pravi živi, vsigamogočni, vsigavedni in vsigapričejoči, dobrotljivi in usmiljeni Bog, kteri je Izraelski ljud pred vsimi narodi v svoje ljudstvo izvolil; pa je tudi sveti in pravični Bog, vnet za svojo postavore, kteri prestope še nad poznejimi rodovi štrafuje. To ni bilo samo z besedo izrečeno, temuč tudi v djanji skazovano. Blisk in grom, oblak neba in valovi morja, tema in luč so v Gospodovi roki; kakor dober oče previdi Gospod svoje ljudstvo, da mu kruh z višave in vodo iz skale; varuje in brani ga z mogočno roko pred njegovimi sovražniki; pa hudo se mašuje nad prelamljavci zapoved svojih, zemlja jih požre, meč,

oginj, kače divjajo nad njimi. Zatorej ima pa Izraelovo ljudstvo tudi Gospodovo ljudstvo biti, njega samiga se bati in ga moliti, ga iz vse duše ljubiti, njegove zapovedi deržati; ako je pa zoper njega grešilo, naj se zopet nazaj k njemu oberne, de se ga on usmili in mu odpusti. Zraven naj pa ljudstvo dočakuje še preroka družiga, kteriga bo Gospod enkrat iz njegove srede obudil, namreč Mesija, kterimu naj bo pokorno.

Mnoge in razne naprave so služile, vero Izraelcov ohraniti in poživiti, njih upanje v Mesija potrditi. Kakor edini Bog je Gospod le eno stanovaljše med njimi imel, namreč sveti šotor, nad kterim je steber ognja in oblaka vedno božjo pričjočnost kazal; zagernjeno svetišče je bilo znamenje še zapertih nebes, in skrinja miru in sprave spomin zaveze med Bogam in ljudstvom. Daritve žgavne in druge so vedno opominjevale Izraelce, v kaki zadevi so proti Bogu; hvalni in prošnjiški darovi so jim pravili, de od Gospoda vse dobé, in kaj so mu zato dolžni; spravi darovi so jih učili spoznanje svojiga greha in potrebo Odrešenika, kteriga kri in smert je prava odkupšina za dolge človeške. Veliko posebnih zapoved in prepoved je terdovratni rod vadilo se volji Gospodovi podvreči, od hudobije se očistiti, zraven pa tudi svojo nezmožnost k dobri mu globokeji spreviditi. Lastni prazniki velikenoči, binkoš, šotorov so ponavljali spomin na božje dela med ljudstvom, rešenje iz sužnosti, podelitev postave in čudno ohranitev v pušavi; dan sprave za grehe in sveto leto je bilo podoba prihodnjiga odrešenja od vsiga zadolženja. — Druge naprave božjiga kraljestva med izvoljenim ljudstvom so bile: viši duhoven, ki je šel le enkrat v letu v presvetišče odpušenje ljudstu najti, in je bil srednik med Gospodam in njegovim ljudstvom, in podoba prihodnjiga Odrešenika, prvi je bil Aron; dalje preroki (kakoršin je že Mojzes bil), kteri so bili oznanovavci božje postave in božjih obljub, zlasti obljube Odrešenika, pa per hudobii ljudstva dostikrat tudi napovedovavci pridejoče Gospodove šibe; in v poslednje kralji, kteri so bili namestniki od Boga postavljeni, v imenu Gospodovim vodniki in varhi ljudstva, in podoba Mesija, prihodnjiga kralja vsih narodov.

V hudi Egiptovski sužnosti je bila terdovratnost ljudstva na prvo ukrotena, kakor se tudi divjost poredniga dečka v ptuji službi prelomi; na dolгим popotvanji v pušavi pa so bili Izraelci kakor v neki šoli dalje izurjeni in izobraženi, ravno tako, kakor se tudi mladost pod učeniki in redniki izgojiti mora.

9. Daljejnje zgodbe Izraelskiga ljudstva, preroki.

Ko je Izraelsko ljudstvo svoj uk po štirideset-

letni hoji v pušavi dostalo, ga je Jozue po božjim povelji v obljubljeni deželo peljal, ktera je bila po dvanajstih rodovih razdeljena, l. 1450 pr. Kr. V vojskovanji s sovražnimi in neverskimi narodi, po meri svoje zvestobe do Boga v dobrih in hudih prigodbah pod sodniki, se je ljudstvo samiga sebe in svoje zaveze z Bogam dalje zavediti učilo. S Savlam pa, kteri je bil po božjim povelji od preroka Samuela maziljen, so se začeli kralji Izraelskiga ljudstva l. 1095 pr. Kr. David je kraljevo oblast s preroštvam združil, Jeruzalemsko mesto v svoj sedež storil, meje kraljestva razširil, in božjo službo v lepred djal. Pomniti so posebne božje obljube, de iz Davidove hiše Mesija pride, kteriga kraljestva ne bo konca. Davidov sin Salomon je l. 1000 pr. Kr. po podobi svetiga šotora Jeruzalemski tempelj s prečudno lepoto in veličastnostjo postavil; tukej je bilo tedej središe za božjo ljudstvo. Srečin je bil Salomon in njegovo kraljestvo, dokler je on moder ostal; ko je pa Boga zapustil, je tudi kraljestvo jelo zapadati; pod njegovim sinam Roboamam je bilo razdeljeno v kraljestvo Juda in kraljestvo Izrael, l. 974 pr. Kr. Tu je bila moč ljudstva proti sovražnim sosedam oslajljena, in odstop od praviga Boga, malikovanje s spačnim življenjem je če dalje bolj gospodovalo zlasti v kraljestvu Izrael.

Če bolj pa je vnanja moč, vera in svetost med ljudstvom padala, više se je vzdigval glas prerokovanja. Prerok Elija je bil ko drugi Mojzes po delih in čudih, po gorečnosti za postavo; v njegovim duhu je za njim delal Elizej. Ker pa je hudobija le bolj in bolj rastla, se je prerokovanje tudi le bolj serdito in protivno kazalo, je božje šibe čez kratik čas odmenjene oznanovale. Veliko prerokov se je zdaj drugi za drugim vzdignilo, kterih nekteri se zavoljo obširnih prerokovanj veči, drugi manjši preroki imenujejo. Takrat so zaporedama in še nekaj ob enim času prerokovali Jona, Joel, Ozeja, Amos, Izaija, Miheja in Nahum; vonder zavoljo spačenosti in terdovratnosti ljudstva je prišla Asirska sužnost, v ktero je kralj Salmanasar prebivavce kraljestva Izrael l. 722 pr. Kr. odpeljal. Ker se kraljestvo Juda s tem ni dalo podučiti, in ni hotlo zvesto ostati postavi Gospodovi, ki je bila pod kraljem Jozijem v tempelju ponovljena, ne se spreobrniti na glas prerokov Habakuka, Jeremija in Zofonija, je nastopila Babilonska sužnost po kralji Nabuhodonozorji, kteri je l. 588 Jeruzalemsko mesto in tempelj razdjal. Kar je stanovavcov še v deželi ostalo, jih je tolažil prerok Jeremija, odpeljane pa sta Ezechiel in Daniel k zaupanju v Gospoda opominjevala. Sužnost je ljudstvu oči

odperla, in serca omečila, spoznalo je svoje oddaljenje od Boga, zdihovalo je po odrešenji, močnejše je začelo na prihodnjiga Mesija svoje želje obračati. Preroki so pa tudi zmirej svitleje in glasneje obljubljeniga Odrešenika oznanovali, kolikor bolj se je njegov prihod bližal, toliko očitneje so govorili od časa in kraja njegove prikaznji, od njegoviga uka in njegovih del, od njegoviga terpljenja in njegove smerti, od njegove časti in njegoviga kraljestva, sosebnopreroki Izaija, Ecehiel in Daniel. Preroki so pa budili tudi neverske narode k spoznanju praviga Boga; prerok Jona je bil poslan v Ninive na Asirskim, prerok Daniel pa je Babilonce in Perzijane od njih zmot odvrčeval; in sploh je razkropljenje Izraelcov med narode vero v ediniga praviga Boga in upanje v Odrešenika daleč razznano.

Ko je sedemdeset let Babilonske sužnosti preteklo, ljudstvo že dosti spokorjeno bilo, se je po božji obljubi spet nazaj v svojo deželo vrniti smelo. Perzijanski kralj Cir, ki je Babilon dobil v svojo oblast, je Judam (tako se od zdaj ljudstvo imenuje) l. 536 pr. Kr. dovolil v svojo domačijo nazaj iti, mesto in tempelj Jeruzalemski zopet sozidati. Vonder le en del ljudstva se je poslužil tega privoljenja, se nar pred s Corobabelam, potem še v drugih trumah iz ptujiga vernil, in zlasti v dolejnji strani obljubljen dežele vsedil. Gorejnji del dežele je bil že popred z raznimi stanovavci iz Asirskiga zastavljen, kateri so se z ostalimi poprejšnjimi prebivavci zmešali, in Samarijani imenovali; pa tudi njih vera je bila zmes iz judovstva in malikvavstva. — Ponížani po božjim tepenji in hvaležni za Gospodovo usmiljenje so Judje začeli tempelj in mesto z vso pridnostjo zidati; pa Samarijani so jim nasprotvali, prva gorečnost je pešala, tempelj se jim je kazal veliko slabji memo poprejšnjiga Salomoviga. Tedej sta preroka Hagej in Caharija mlačne in maloserečne vnemala in tolažila, de bo novi tempelj veličastnejši od perviga, ker vanj bo prišel on, kteriga vse ljudstva želé, namreč Mesija. Postava Mojzesova je bila zopet vpeljana, in zlasti sta Ezdra in Nehemija k natančnemu spolnovanju božjih zapoved priganjala. V poslednje je vstal prerok Malahija, svaril ljudstvo, oznanoval novo neomadežvano daritev in predhodnika Mesijevega. Ljudstvo se je tudi z dopušenjem Perzijanskih kraljev po svojih postavah smelo vladati; viši duhovin je imel tudi deželsko oblast in zbor sedemdeset starašin ljudstva in velikih duhovnov mu je stal na strani. —

Od časa, kar je Greški kralj Aleksander Veliki t. 323 pr. Kr. zadnjiga Perzijanskiga kralja premagal, in se je na mesto njegoviga veliciga kraljestva več manjših vstavilo, se je po jutrešnjih

deželah greška modrost in greško bitje začelo vselevjati; in tudi Judovsko ljudstvo je bilo v nevarncsti po takim popačeno biti, posebno ker je bilo več ali manj pod oblastjo zdaj Egiptovskih zdaj Sirskih kraljev. Hudo skušnjo je tedej Bog pustil čez Jude priti; Sirski kralj Antioh jih je hotel od postave božje na postave nevernikov oberniti. Ali večidel ljudstva je ostal Bogu pravimu zvest; stari Eleacar in Makabejska mati s sedmerimi sinovi raji smert neusmiljeno prestopi. Makabejski bratje, Juda, Jonatan in Simon se vnamejo za sveto vojsko, in ne nehajo pred, dokler ni gnjusoba malikvavska od svetiga mesta očišena, in božjemu ljudstvu prostost pridobljena bila; Janez Hirkan si je celo kraljevo ime prisvojil. — Tako se je per vsih spremembah božje ljudstvo ohranilo; zdaj je bilo tepeno, zdaj zopet povzdignjeno; kakor je bilo njegovo zasluženje, po tem je Bog z njim ravnal.

(Dalje sledi.)

Sedajnji obšir katoliške cerkve.

Spisal Valentin Sežun.

(Dalje.)

XIII. Avstriansko cesarstvo.

6. Česko ali Pemsko kraljestvo.

Zgodbe kersanske vere na Českim.

Nar starejši znani prebivavci Českiga so bili nemški Bojani, od njih je peršlo ime „Bojoheim“ in potlej Böhmen ali Pemsko. Ob času Kristusoviga rojstva so bili ti že od Markomanov premagani, in Markomani tistikrat mogočnim Rimljanam dvakrat hudo stisko napravili. Več nemških narodov namreč kakor ravno ti Markomani, Kvadje, Hermunduri itd. se je bilo čez Rimljane vzdignilo, in rimski cesar Mark-Avrel je bil z svojo armado od njih v českih hribih in gojzdihi tako obsut (l. 174), de si ni mogel nikjer pomagati. Sonce je neznano peklo, le kaplje vode ni bilo tam najdiiti, Rimljani so hotli od žeje konc vzeti. Per Rimljanih je bilo že veliko kersanskih vojakov, posebno iz Melitine na Armenskim. Ti padejo torej na kolena in prosijo Boga goreče za pomoč. Markomani in drugi sovražniki gledajo, kaj bojo storili, ali še bolj so se začudili nad tim, kar se je zdaj zgodilo.

Na enkrat se je vžil velik dež, Rimljani so zijali, in z odpertmi ustmi dež vanje lovili, tolika žeja jih je žgala, potlej so polnili svoje čelade z vodo, in napojili sebe in konje. In ko so jih sovražniki ravno takrat zgrabili, so pili še bojevaje se, in nekteri ranjeni so pili še svojo kri zmešano z vodo. Dalej se je vsula strašna toča z gromam na sovražnike; na Rimljane pa je le bladen dež sel. Sovražnikom ni dež nič pomagal; vsi mokri so bili in žgalo jih je vonder kakor olje; torej zbejže

narazen, drugi pa perstopijo k Rimljanam, ker vidijo, da le per njih voda navadno moč zuper ogenj ima *).

Gotovo je per ti priliki na Česko zemljo kaj kersanskih vojakov peršlo in tam ostalo. Resnico te pergodbe spričuje še današen dan v Rimu visok steber (Columna Antoniana), ki je bil tistikrat postavljen. Rimljani na tim stebru so iz kamnja vrezani (en bas relief) in z orožjem obernjeni proti sovražnikom, ki z svojimi konji na tleh ležijo, in viditi je kako toča in blisk na nje leti. Pod cesarjem Avrelianom (l. 270—274) so bili Markomani iz Českiga noter do Italianskiga pergromeli: ob zasa, ko je sv. Ambrož v Milanu škof bil (l. 374—307) je Markomanska kraljica Fritigila iz ust kersanskiga človeka, ki je bil iz Italijanskiga k nje peršel, slišala od slave, ki jo je ta sv. mož daleč okoli imel. Ona torej pošlje Milanski cerkvi darove in prosi sv. Ambroža ji spisano podučenje v kersanski veri poslati. Sv. Ambrož ji ga pošlje in Fritigila je od tistiga tako ginjena, da sama v Milan hiti, ali k svoji veliki žalosti tiga sv. škofa ne najde več živiga. Potlej, ko so Markomani se z Longobardi zedinili in z njimi vred na Italiansko šli, so od polnočniga jutra Slavljani v te kraje peršli in se Čehi imenovali v l. 534—596. Čehi so imeli svoje vojvode, Krok je med njimi slovil, in še bolj njegova hči Libusa. Ta je po očetu vojvodstvo poerbala, in permorana se možit, pošlje po deželi sluzabnike, kateri imajo tiga ji za moža izvoliti, ki ga bojo iz železne mize jesti našli. Najdlji so kmeta, Przemisl mu je bilo ime, ki je na poveznjenim lemežu južnal ali obedval. Tako je postal Przemisl Libusni mož in noter do l. 1306 je imela zdaj Česka dežela svoje vladarje iz Przemislove hiše.

(Dalje sledi.)

Posvečuj praznik!

V neki fari na levi strani Save bliz Ljubljane se podá neki barantač preteklo nedeljo, god presvetiga imena Jezusa, precej po prvi maši po vaseh domače in sosednje fare, in tam celi ljubi božji dan prešiče kupuje, ino zraven tudi, kakor je navada prav jako popija. Ob Ave Mariinim zvonjenji še le pride nazaj v farno vas.

Že čez mero vinjen gre spet v kerčmo, baranta in pije naprej, kakor je celi dan počel. Ob sedmih gre po nekim opravku iz izbe, in se prekuene iz stopnic (šteng) čez glavo seer komaj en seženj globoko na cesto, si zdrobi čepino na verhu glave, ulomi vrat, se nič več ne zave, le gergranje kaže, da še živi, pa čez uro že ugasne. — Bog bodi duši milostljiv! Ko ostermeni premišljujemo, kaj je zdaj z merličem početi — stopi njegova skerbna žena v hišo, ki ga je že pol ure hoda daleč skoz tri vasi iskala, kakor je to večkrat storila, kadar ga le dolgo k domu ni bilo. Njeni, ino

*) Fleury tom. I. liv. 4. §. III.

naši tedajšnji občutljivi se po ne dajo popisati, ampak le občutiti! — Še le 37 let star nar močnejši ino nar očitnejši junak v celi fari, kateri je tudi veliko dobrih ino hvalevrednih lastnost imel, mora z tako naglo ino žalostno smertjo svojo skerbno ženo z tremi majhnimi otročiči zapustiti, ino seer, kakor je očitno, zato ker ni Gospodoviga praznika spodobno posvečeval. — To je pisano, nemertviga černiti, ampak, ako bi mogoče bilo, nespametne ino hudobne prelomvavce te Božje zapovedi omečiti. —

M. P.

Cerkvene novice.

V Gacti na Neapolitanskim, kjer se zdej papež Pij IX. znajdejo, je na noviga leta dan nov razglas bil oznanjen, v katerim se s. Oče o obličji celiga svetá pertožijo, da Njih opominjevanja per hudobnežih, kateri so Njim samim, in Njim zvestim osebam silo delali in clo nekatere zmed njih grozovito umorili ter zdej v Rimu in vsim papeževim posestvu s krivico in terdobo gospodarijo, se nič sadu niso prinesle, ker se še nobeno znamenje kesanja per teh puntarskih ljudéh ne pokaže. Veliko več se v nove krivice derejo in se clo prederznejo svoje hudodelske roke po časnim posestvu Rimskiga papeža stegniti, in sklicanje nekiga državignga zbora oznaniti, v katerim bi se nove postave dajale za dežele, čez ktere imá, kar vse ljudstva in vsi narodi spoznajo, le papež pravico gospodovati. Tako hudobijo, kateri božje in človeške postave strašne kazni protijo, s pravičnim serdam kakor božji rop zaveržejo. Da se pa nobeden ne bo mogel zgovarjati, da je zapeljan in zmoten bil, ker ni vedil, kakšne ostudne naklepe ti sovražniki vsakiga reda, vsake postave in pravice in vsake prave svobode imajo, zdej spet močno povzdignejo svoj glas, in vsakterimu svojih podložnih očitno prepovedó se kakorsikoli hodi per volitvi poslancov za imenovan zaveržen zbor vdeležiti. Spomnijo jih tudi na to, kar je že v Tridentinskim zboru (Sess. XXII. c. 11. de Ref.) sklenjeno, da vsak v pan pade, kateri se papeževe deželske oblasti dotakne, in očitno zatterdijo, da so vsi tisti že iz družbe cerkve pahnjeni, kateri so k zniževanju te oblasti kaj perpomogli. — Seer pa spoznajo, da so pripravljeni kelih preganjanja po izgledu tistiga, kteriga na zemlji namestujejo, izpiti do dna, in da ne bodo nikdar nehali svojih rok k Bogu povzdigovati, da zgubljene in zmotene ovčice s svojo gnado k čedi Kristusovi spet nazaj perpelje. Noben dan ne bo veselji za Njih kakor tisti, v katerim bodo vidili, da se zgubljeni sinovi, ki Jim zdej z toliko grenkostjo seer polnijo, spet k usmiljenimu Očetu nazaj vernejo. V upanji Jih poterdi to, ker vidijo kakó se po celim katolškim svetu iz tavžent in tavžent seer molitve za povišanje cerkve k Bogu povzdigujejo.

I s k r a.

Večnost se bliša, pa ne mislimo!

Nespametin bi se ljudém zdel tisti, ki bi velik zaklad v delež dobil, in bi ga po nemarnosti zgubili. Tak drag zaklad je čas, ki smo ga pri svojim rojstvu v delšino dobili, in kteriga nam Gospod pusti iz zgoli usmiljenja, da bi si z njim sedež kupili zraven Jezusa Kristusa v nebeškem kraljestvu.